

Історія

ЛОКАЛЬНО

ДНК
ПОЛКОВНИКА
КОНОВАЛЬЦЯ
ІВАН ХОМА

КОПАНИЙ
М'ЯЧ
ДЕНИС
МАНДЗЮК

TERRA
GALICIA
ЮРКА
ДЯЧИШИНА

Журнал про минуле і сучасне

№1 / 2018

Король Данило Романович

МІФИ
КНЯЖА ДОБА

ПРО ВИГАДКИ ТА ІНТРИГИ, ЩО ВЖЕ СТОЛІТТЯМИ ШИРЯТЬСЯ НАВКОЛО
ПЕРСОНИ КОРОЛЯ РУСІ

Данило Романович — одна з найвідоміших та водночас найбільш знакових постатей середньовічної історії — князь, а від 1253 р. — король Русі. Порівняно зі всіма іншими представниками розгалуженої династії Рюриковичів, на літописних сторінках цей персонаж описаний найкраще. Відповідно, такої прискіпливої уваги науковців жоден із представників руської династії не мав. Однак звідси й чимало

непереосмислених, невивчених на належному рівні аспектів його біографії, що породжують міфи та легенди. Що ж було насправді, а де світські вигадки — читайте у тексті доктора історичних наук, директора Центру медієвістичних студій Мирослава Волощука.

Чи Данило — Галицький?
Окреслення Данила Романовича як Галицький відоме від початку XIX ст. і зовсім «не покриті джерелами». За усе своє життя, повні 63 роки, його перебування та урядування в Галичі — приблизно 12,5 років. Щонайменше шість разів він у буквальному сенсі здобував місто силою, завжди завдавав немалих збитків його околицям, врешті так і не зумівши налагодити стосунки з місцевою елітою. Насправді жодне з джерел ніколи його Галицьким не називало.

Чи створив князь Данило Галицько-Волинську державу?
Таким самим міфом, «не покритим» джерелами, є назва держави, яку начебто князь створив і очолював — Галицько-Волинську. В літературі досі поширений саме

такий варіант. Втім землі, підвладні Данилові Романовичу, а тим паче — його нащадкам, виходили далеко за межі історичних Галицької і Волинської земель, це і Київ, і терени сучасної Білорусі, Польщі, сучасного українського Закарпаття тощо. Це була держава Романовичів, за аналогом, наприклад, також дуже строкатих в етнічному сенсі володінь П'ястів. Адаже у XII—XIII ст. ні історична Мазовія, ні Сілезія чи Західне Помор'я «Польщею» не були, але при цьому на місцевих престолах сиділи П'ясти.

Чи Данило — король Русі?
Зі свідчень так званого Галицько-Волинського літопису (радше, придворної хроніки Романовичів), деяких угорських і польських наративів, а також свідчень сповідника папи Інокентія IV — Ніколо да Кальві — десь наприкінці 1253 р. у місті Дорогочин папський легат Опізо коронував Данила Романовича на короля Русі. Однак королівство Русь (Regnum Russiae), яке він заклав, не мало інституційного оформлення і порядку передавання корони. Після 1340 р. розпочалась інтеграція руських земель у

Так Данила Романовича уявляє режисер Тарас Химич. Його фільм «Король Данило», у головній ролі якого — Сергій Ярмошенко, вийде на екрани в листопаді цього року.

склад Польського королівства, завершена 1434 р. адміністративною реформою держави та її поділом на воєводства. Королі Польщі стали спадкоємцями королівства Русі, використовуючи титул Данила Романовича.

Данило Романович найбагатодітніший князь із династії Рюриковичів?
Король Русі був двічі одружений. Перша його дружина — донька князя Мстислава Мстиславовича Анна. Друга — невідома за іменем донька литовського князя Довспрунка. Хоча Данило Романович, в силу власної військової і дипломатичної активності, рідко бачився зі своєю сім'єю, від обох шлюбів у нього народилося понад десятеро дітей, частини імен яких ми не знаємо, адже вони померли в дитячому віці.

Серед відомих історії — сини Іраклій, Лев, Роман, Шварно, Мстислав (можливо, навіть двоє синів з таким іменем), а також доньки — Анастасія, Софія (?) та кілька інших, незнаних за іменами. Однак Данило Романович не перевершив своїх попередників за кількістю приведених на світ дітей. Князі Володимир Всеволодович Мономах чи його син Мстислав — також були багатодітними батьками.

Чи таким беззастережно хоробрим був князь і король Данило?
Видатна хоробрість, сміливість князя, увіковічена у науковій та художній літературі, у фільмах не така однозначна. Із понад 50 військових кампаній, які очолив, організував Данило Галицький, або в яких він брав пасивну участь, у близько десяти випадках під страхом смерті князь покидав поле бою, утікав або не з'являвся на битву (делегуючи замість

“ЗЕМЛІ, ПІДВЛАДНІ ДАНИЛОВІ РОМАНОВИЧУ, А ТИМ ПАЧЕ — ДАЛЕКО ЗА МЕЖІ ІСТОРИЧНИХ ГАЛИЦЬКОЇ І ВОЛИНСЬКОЇ ЗЕМЕЛЬ, ЦЕ І КИЇВ, І ТЕРЕНИ СУЧАСНОЇ БІЛУРУСІ, ПОЛЬЩІ, СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЗАКАРПАТТЯ...”

Вежа-донжон у Столп'є поблизу Холма — столиці Королівства Русі, XII—XIII ст.

себе молодшого брата Василька чи котрогось із уповноважених урядників), — як це завжди було проти монгольських сил. Втім сам володар, безперечно, був непересічним воїном, у дуже добрій формі, вміло володів різними видами зброї.

Данило Романович — князь-пацифіст?

Образ князя-«пацифіста», який терпляче зносить образи ворогів, і є глибоко релігійною людиною — такий самий міф. За своє життя, попри фундування низки храмів у збудованій для себе столиці — місті Холмі, Данило Романович здійснив не більше 2–3 проц у видатні християнські центри хоча б своїх земель. Як і частина його сучасників та родичів Рюриковичів, він, мабуть, не цурався братовбивства, як це сталося у випадку із його суперником, двоюрідним братом, князем Белза — Олександром Всеволодовичем. Подекуди нехтував християнськими святами, так було у випадку з Чорторийськом, взятим у Великодню неділю. А часом вживав «міцне» слівце — при перемовинах з угорським королевичем Андрієм через річку Велю у березні 1233 р.

Кодекс рицарської честі, що, на перший погляд, мав би бути йому властивим особливо після виховання в дитячому віці при угорському королівському дворі, князь неодноразово порушував, наприклад, ув'язнюючи нібито після дипломатичної зустрічі неугодних бояр (Доброслав Суддич, Григорій Василькович — у 1241 р.), або страчуючи на полі бою взятих у полон вельможних з походження суперників (угорський бан Філя — 17 або 18 серпня 1245 р.).

Чи з усіх князів Данило найбільш активний військовий діяч?

Вочевидь, що так. Географія Данилової діяльності вражає. Найсхіднішим місцем його

перебування була столиця хана Бату Сарай у пониззі Волги, куди князь прибув наприкінці 1245 — на початку 1246 рр. Найзахіднішим — місцевість Крессенбрунн, в околицях якої 12 липня 1260 р. руський король на боці свого угорського свата Бели IV взяв участь у битві проти військ чеського володаря Пшемисла Оттокара II. Найбільш висунутим на північ місцем бойових дій Данила Романовича в 1255–1256 рр. були терени ятвягів (поміж сучасними Польщею

і Литвою, далеко північніше Бреста). Часом тривалість окремих військових кампаній володаря сягала року або й більше. Кілометраж, який він іноді долав, не раз перевищував 1 000 км в один бік. Витривалість князя підтверджена спроможністю, наприклад, на коні переслідувати ворога чотири дні і три ночі поспіль, як це було навесні 1234 р. при переслідуванні брата-утікача Олександра Всеволодовича.

Мирослав ВОЛОЩУК

Собор Різдва Пресвятої Богородиці в Холмі, де, ймовірно, похований Данило Романович. Сучасний вигляд